

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3898/2525

นายอุทัย พิมพ์ใจชน หัวหน้าพรรคปฏิวัติ ผู้ร้อง นายพิศาล มูลศาสตรสาทร นายทะเบียนพรรคการเมือง
กระทรวงมหาดไทย ผู้คัดค้าน

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.วิ.พ. มาตรา 148, พ.ร.บ.ธง พ.ศ. 2522 มาตรา 5, พ.ร.บ.ธง พ.ศ. 2522 มาตรา 20,
พ.ร.บ.ธง พ.ศ. 2522 มาตรา 53, พ.ร.บ.พรรคการเมือง พ.ศ. 2524 มาตรา 22

ย่อ / หลักกฎหมาย

คดีก่อนศาลวินิจฉัยว่า การขอเปลี่ยนภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองหลังจากนายทะเบียนสั่งรับ
แจ้งหนังสือเชิญชวนแล้ว ไม่มีบทมาตราใดในพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 กำหนดให้
นำคดีขึ้นสู่ศาลได้คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคปฏิวัติไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลวินิจฉัยได้ พิพากษา
ยกคำร้อง คดีนี้ผู้ร้องอ้างว่าผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง
ผู้คัดค้านไม่ยอมรับจดทะเบียนให้อ้างว่าพรรคปฏิวัติมิได้แก้ไขภาพเครื่องหมายพรรคที่มีลักษณะ
ประดิษฐ์ภาพบนแถบสีธงชาติ อันเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติธง พ.ศ. 2522 ขอให้ศาลวินิจฉัย
ชี้ขาดว่า การไม่ยอมรับจดทะเบียนพรรคปฏิวัติเป็นไปโดยมิชอบกรณีไม่เป็นร้องซ้ำเพราะคดีก่อน
ศาลยังมิได้วินิจฉัยชี้ขาดว่าภาพเครื่องหมายพรรคปฏิวัติมีลักษณะประดิษฐ์ภาพลงบนแถบธงชาติ
หรือไม่ ทั้งเหตุที่ผู้ร้องกล่าวในคำร้องคดีหลังเป็นเหตุที่เกิดขึ้นใหม่ เครื่องหมายพรรคการเมืองของ
ผู้ร้อง เป็นรูปวงกลม 2 วงซ้อนกันโดยวงกลมเล็กอยู่ภายในวงกลมใหญ่ พื้นที่ระหว่างเส้นรอบวงกลม
ใหญ่กับวงกลมเล็กเป็นสีขาว มีชื่อพรรคปฏิวัติกับข้อความอุดมการณ์ของพรรคลงไว้ ส่วนภายใน
วงกลมเล็กพื้นส่วนใหญ่ตอนบนเป็นสีฟ้าพื้นตอนล่างเป็นสีเขียวแสดงเป็นผืนนา มีรูปธรรมจักรทับ
ด้วยพานรัฐธรรมนูญอยู่กลางวงกลมเล็กมีแถบสีธงชาติลอยอยู่ข้างรูปธรรมจักรข้างละอันแถบสี
ธงชาติแต่ละชิ้นโค้งขนานกับวงล้อของธรรมจักรและขนานกับเส้นรอบวงของวงกลมเล็ก ส่วนบน
ของแถบสีธงชาติแต่ละชิ้นสูงกว่ารูปธรรมจักรเล็กน้อยและส่วนล่างก็ต่ำลงไปกว่ารูปธรรมจักร
เล็กน้อย รูปธรรมจักรและแถบสีธงชาติอยู่ในส่วนที่พื้นเป็นสีฟ้า พานรัฐธรรมนูญและชื่อธรรมจักร
เป็นสีเหลือง พื้นที่ระหว่างชื่อธรรมจักรเป็นสีขาว ลักษณะเครื่องหมายดังกล่าวของพรรคการเมืองผู้
ร้องเป็นการประดิษฐ์รูปธรรมจักรทับด้วยพานรัฐธรรมนูญอยู่ในกรอบสีฟ้าในแถบสีธงชาติต้องห้าม
ตามพระราชบัญญัติธง พ.ศ. 2522

คำพิพากษา

ผู้ร้องยื่นคำร้องว่า เดิมนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ออกหนังสือรับรองให้คณะผู้เริ่มจัดตั้ง
พรรคการเมืองชื่อ "ปฏิวัติ" ดำเนินการโฆษณาชักชวนผู้อื่นเข้าเป็นสมาชิกพรรคปฏิวัติได้ ต่อมา
คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคปฏิวัติได้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนขอแก้ไขภาพเครื่องหมายของพรรค แต่
นายทะเบียนไม่อนุญาตอ้างว่าเครื่องหมายที่ขอแก้ไขใหม่มีลักษณะขัดต่อพระราชบัญญัติธงคณะผู้
เริ่มจัดตั้งพรรคปฏิวัติจึงได้ยื่นคำร้องต่อศาล ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ยื่นคำร้องในคดีนั้นไม่
มีอำนาจยื่นคำร้อง ต่อมาคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคปฏิวัติได้ประชุมผู้ลงชื่อเข้าเป็นสมาชิกเพื่อตั้งพรรค
ปฏิวัติ ที่ประชุมได้เลือกตั้งผู้ร้องเป็นหัวหน้าพรรคปฏิวัติ ได้กำหนดนโยบายของพรรค กำหนด
ข้อบังคับของพรรคและเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรค นอกจากนั้นที่ประชุมยังได้ลงมติแก้ไข
เครื่องหมายของพรรคปฏิวัติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของข้อบังคับจากสีธงชาติ 3 แถบเป็น 5 แถบ โดย

กำหนดเป็นสีแดง ขาว น้ำเงิน ขาว แดง เรียงแถบจากบนลงล่างตามแนวนอนเป็น 2 ชั้น แยกออกจากกัน ต่างหากจากกัน ประดับอยู่สองข้างพานรัฐธรรมนูญและธรรมจักร มีช่องว่างแยกต่างหากจากกัน วันที่ 20 สิงหาคม 2525 ผู้ร้องได้ขอจดทะเบียนพรรคปฏิวัติแต่นายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียน อ้างว่า พรรคปฏิวัติมิได้แก้ไขภาพเครื่องหมายพรรคซึ่งมีลักษณะเป็นการประดิษฐ์ภาพลงบนแถบสีธงชาติอันเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติธง พ.ศ. 2522 มาตรา 53(1) โดยภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองเป็นส่วนประกอบของข้อบังคับพรรคตามนัย มาตรา 22(2) ของพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 ปรากฏตามหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ มท. 0314/15811 ลงวันที่ 2 พฤศจิกายน 2525 ผู้ร้องเห็นว่าภาพเครื่องหมายของพรรคปฏิวัติได้แยกแถบสีธงชาติออกเป็นสองชั้นต่างหากจากกันเด่นชัดไม่มีภาพหรือสิ่งใดทับอยู่ในแถบสีธงชาติ ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติธง พ.ศ. 2522 แต่อย่างใด การที่นายทะเบียนไม่ยอมรับจดทะเบียนเป็นไปโดยมิชอบ ขอให้ศาลแพ่งทำความเข้าใจเพื่อศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดว่า การไม่ยอมรับจดทะเบียนพรรคปฏิวัติเป็นไปโดยมิชอบ และขอให้สั่งนายทะเบียนพรรคการเมืองให้รับจดทะเบียนพรรคปฏิวัติเป็นพรรคการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป ผู้คัดค้านยื่นคำคัดค้านว่า ภาพเครื่องหมายของพรรคปฏิวัติที่ผู้ร้องขอจดทะเบียนต่อผู้คัดค้าน มีลักษณะเป็นการประดิษฐ์ภาพลงบนแถบสีธงชาติเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติธง พ.ศ. 2522 มาตรา 53(1) ซึ่งภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองเป็นส่วนประกอบของข้อบังคับพรรคตามนัย มาตรา 22(2) ของพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 ผู้คัดค้านในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองจึงไม่อาจรับจดทะเบียนพรรคการเมืองให้ผู้ร้องได้ อนึ่งคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคปฏิวัติ โดยผู้ร้องในคดีนี้ได้เคยยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกามีคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองอนุญาตและรับรองภาพเครื่องหมายของพรรคปฏิวัติเช่นเดียวกับคดีนี้มาครั้งหนึ่งแล้ว ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นคำร้องปรากฏตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 680/2525 ระหว่างคณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคการเมืองของพรรคปฏิวัติ โดยนายอุทัย พิมพ์ใจชน ผู้รับมอบอำนาจผู้ร้อง ปลัดกระทรวงมหาดไทย นายทะเบียนพรรคการเมืองผู้คัดค้าน คำร้องของผู้ร้องในคดีนี้จึงเป็นการร้องซ้ำ ขอให้ยกคำร้อง ในวันนัดพิจารณา ผู้ร้องและผู้คัดค้านแถลงรับกันว่า ภาพเครื่องหมายของพรรคการเมืองที่ผู้คัดค้านไม่รับจดทะเบียนพรรคการเมืองของผู้ร้อง คือภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองซึ่งปรากฏในข้อบังคับของพรรคปฏิวัติ พุทธศักราช 2525 หน้า 25 ศาลแพ่งเห็นว่า คดีพอที่จะทำความเข้าใจไปยังศาลฎีกาได้แล้ว จึงให้งดสืบพยานของผู้ร้องและผู้คัดค้าน โดยให้นำสำเนาคำพิพากษาศาลฎีกา 680/2525 มารวมไว้ในสำนวน ศาลแพ่งทำความเข้าใจเสนอศาลฎีกาว่า คำร้องของผู้ร้องในคดีนี้ไม่ซ้ำกับคำร้องในคดีก่อน ภาพเครื่องหมายพรรคการเมืองที่พิพาทไม่มีลักษณะเป็นการประดิษฐ์ภาพลงในแถบสีธงชาติ อันจะเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติธงพ.ศ. 2522 มาตรา 53(1) การที่ผู้คัดค้านไม่ยอมรับจดทะเบียนพรรคปฏิวัติจึงเป็นไปโดยมิชอบ สมควรที่ผู้คัดค้านจะต้องรับจดทะเบียนภาพพรรคปฏิวัติเป็นพรรคการเมืองต่อไป ศาลฎีกาวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายว่า คดีก่อนคือคดีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 680/2525 คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคปฏิวัติได้มอบอำนาจให้ผู้ร้องคดีนี้ยื่นคำร้องว่า คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคปฏิวัติได้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ขอให้แก้ไขภาพเครื่องหมายของพรรคแต่นายทะเบียนไม่อนุญาตโดยอ้างว่ามีลักษณะขัดต่อพระราชบัญญัติธง พ.ศ. 2479 มาตรา 20(2) คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคเห็นว่าภาพเครื่องหมายพรรคปฏิวัติไม่มีลักษณะฝ่าฝืนบทกฎหมายดังกล่าวหรือกฎหมายอื่น จึงขอให้ศาลฎีกาสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองอนุญาตและรับรองให้ภาพเครื่องหมายของพรรคปฏิวัติที่ขอแก้ไขใหม่เป็นภาพเครื่องหมายของพรรคปฏิวัติได้ ปลัดกระทรวงมหาดไทย

นายทะเบียนพรการเมืองซึ่งเป็นผู้เดียวกับผู้คัดค้านในคดีนี้เข้ามาเป็นผู้คัดค้านศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การขอเปลี่ยนภาพเครื่องหมายพรการเมืองภายหลังจากที่นายทะเบียนสั่งรับแจ้งหนังสือเชิญชอบแล้ว ไม่มีบทมาตราใดในพระราชบัญญัติพรการเมือง พ.ศ. 2424 กำหนดให้นำคดีขึ้นสู่ศาลได้ คณะผู้เริ่มจัดตั้งพรรคปฏิวัติไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดได้ พิพากษายกคำร้อง ผู้ร้องจึงมาร้องเป็นคดีนี้อ้างว่าต่อมาที่ประชุมพรการเมืองของพรรคปฏิวัติได้ลงมติเลือกตั้งผู้ร้องเป็นหัวหน้าพรรคปฏิวัติและลงมติแก้ไขภาพเครื่องหมายพรรคเสียใหม่ ผู้ร้องจึงได้ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนพรการเมืองต่อนายทะเบียนพรการเมืองคือผู้คัดค้าน ผู้คัดค้านไม่ยอมรับจดทะเบียนให้อ้างว่าพรรคปฏิวัติได้แก้ไขภาพเครื่องหมายพรรคที่มีลักษณะประดิษฐ์ภาพลงบนแถบสีธงชาติอันเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติธง พ.ศ. 2522 มาตรา 53(1) ผู้ร้องเห็นว่าภาพเครื่องหมายพรรคปฏิวัติไม่ขัดต่อกฎหมายดังกล่าวจึงขอให้ศาลฎีกาวินิจฉัยชี้ขาดว่า การไม่ยอมรับจดทะเบียนพรรคปฏิวัติเป็นไปโดยมิชอบและขอให้สั่งนายทะเบียนให้รับจดทะเบียนพรรคปฏิวัติเห็นว่าคดีก่อนศาลฎีกายังมิได้วินิจฉัยชี้ขาดว่าภาพเครื่องหมายพรรคปฏิวัติมีลักษณะประดิษฐ์ภาพลงบนแถบสีธงชาติหรือไม่ ทั้งเหตุที่ผู้ร้องกล่าวในคำร้องคดีนี้เป็นเหตุที่เกิดขึ้นใหม่ คำร้องของผู้ร้องจึงมิใช่เป็นการนำประเด็นที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไปแล้ว มารื้อร้องขึ้นอีก จึงไม่เป็นการร้องซ้ำ ส่วนปัญหาว่าภาพเครื่องหมายของพรรคปฏิวัติมีลักษณะเป็นการประดิษฐ์ภาพลงในแถบสีธงชาติอันจะเป็นการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติธงพ.ศ. 2522 มาตรา 53(1) หรือไม่ พระราชบัญญัติธง พ.ศ. 2522 มาตรา 5 บัญญัติว่า "ธงที่มีความหมายถึงประเทศไทยและชาติไทยได้แก่ (1) ธงชาติมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้าง 6 ส่วน ยาว 9 ส่วน ด้านกว้างแบ่งเป็น 5 แถบตลอดความยาวของผืนธง ตรงกลางเป็นแถบสีน้ำเงินกว้าง 2 ส่วนต่อจากแถบสีน้ำเงินแก่ออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบสีขาวกว้างข้างละ 1 ส่วนต่อจากแถบสีขาวออกไปทั้งสองข้างเป็นแถบสีแดงกว้างข้างละ 1 ส่วน ธงชาตินี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "ธงไตรรงค์" (2) ธงราชนาวิ ฯลฯ" มาตรา 53 บัญญัติว่า "ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อธงตามมาตรา 5 หรือมาตรา 6 ดังต่อไปนี้ (1) ประดิษฐ์รูปตัวอักษร ตัวเลข หรือเครื่องหมายอื่นใดในผืนธงรูปจำลองของธง หรือในแถบสีธง นอกจากที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น (2) ฯลฯ ต้องระวางโทษ ฯลฯ ได้ความว่าภาพเครื่องหมายพรรคปฏิวัติตามข้อบังคับของพรรคปฏิวัติ พุทธศักราช 2525 หน้า 25 เป็นรูปวงกลม 2 วงซ้อนกันโดยวงกลมเล็กอยู่ภายในวงกลมใหญ่ พื้นระหว่างเส้นรอบวงกลมใหญ่กับวงกลมเล็กเป็นสีขาวมีชื่อพรรคปฏิวัติกับข้อความอุดมการณ์ของพรรคลงไว้ ส่วนภายในวงกลมเล็กพื้นส่วนใหญ่ตอนบนเป็นสีฟ้า พื้นตอนล่างเป็นสีเขียวแสดงเป็นผืนนา มีรูปธรรมจักรทับด้วยภาพรัฐธรรมนูญอยู่กลางวงกลมเล็ก มีแถบสีธงชาติลอยอยู่ข้างรูปธรรมจักรข้างละชั้น แถบสีธงชาติแต่ละชั้นโค้งขนานกับวงล้อของธรรมจักรและขนานกับเส้นรอบวงกลมเล็ก ส่วนบนของแถบสีธงชาติแต่ละชั้นสูงกว่ารูปธรรมจักรเล็กน้อยและส่วนล่างก็ต่ำลงไปกว่ารูปธรรมจักรเล็กน้อย รูปธรรมจักรและแถบสีธงชาติอยู่ในส่วนล่างที่พื้นเป็นสีฟ้าภาพรัฐธรรมนูญและชื่อธรรมจักรเป็นสีเหลือง พื้นระหว่างชื่อธรรมจักรเป็นสีขาวเห็นว่าแถบสีธงชาติสองชั้นมีขนาดเท่ากันตั้งอยู่ในระดับเดียวกัน สองข้างของรูปธรรมจักร แม้มีสีฟ้าซึ่งเป็นสีพื้นคั่นระหว่างรูปธรรมจักรกับแถบสีธงชาติแต่ละชั้น แต่สีฟ้าส่วนนี้มีความกว้างเท่ากันตลอดโอบอยู่สองข้างของวงล้อธรรมจักรลักษณะเช่นนี้ก่อให้เกิดภาพต่อเนื่องว่า มีกรอบสีฟ้าอยู่รอบวงล้อธรรมจักร โดยส่วนบนของกรอบสูงขึ้นไปกว่าแถบสีแดงของแถบสีธงชาติ และส่วนล่างของกรอบจะต่ำลงไปกว่าแถบสีแดงแถบล่างของแถบสีธงชาติ กรอบส่วนบนส่วนล่างนี้เป็นสีฟ้าจึงกลมกลืนกับสีพื้น แต่มีลักษณะตัดแถบสีแดงแถบบนและแถบล่างของแถบสีธงชาติไม่ให้

ติดต่อกัน เห็นได้ว่าการที่แถบสีธงชาติเป็นสองชั้นก็เพราะสีรูปธรรมจักรพร้อมด้วยกรอบสีฟ้าของ
ธรรมจักรทับอยู่นั่นเอง หากยกเอารูปธรรมจักรซึ่งทับด้วยพานรัฐธรรมนูญพร้อมด้วยแถบสีฟ้าของ
ธรรมจักรออกเสีย แถบสีธงชาติทั้งสองชั้นก็จะต่อกันได้เป็นชั้นเดียวกัน ดังนั้นถือว่าเป็นการประดิษฐ์
รูปธรรมจักรทับด้วยพานรัฐธรรมนูญ อยู่ในกรอบสีฟ้าในแถบสีธงชาติ การที่ผู้คัดค้านไม่ยอมรับ
จดทะเบียนพรรคปฏิบัติเคยอ้างว่าภาพเครื่องหมายของพรรคปฏิบัติมีลักษณะเป็นการประดิษฐ์
ภาพลงบนแถบสีธงชาติอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติธง พ.ศ. 2522 มาตรา 53(1) จึง
เป็นการชอบแล้ว พิพากษาให้ยกคำร้องของผู้ร้อง

องค์คณะ

สมบูรณ์ บุญรินทร์ · ประสาท บุญยรังษี · ชูเชิด รักตะบุตร

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา · ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th · <https://www.thaideka.online/deka/3898/2525>